

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Sodba Evrope.

Vpliv medsebojne človeške dejavnosti je tako velik, da je le težko izmed danih uspehov spoznati in pripoznati patentirano resnico. Znanost vpliva na umetnost, politiko, gospodarstvo; politika zopet vpliva na znanost in išče svoje obrambe v njenih sistemih, gospodarstvo zopet kuje iz svojih kričečih potreb zahteve, ki so rezultat raznih socialnih šol in naziranj.

Ozrmo se samo okoli sebe in z jezika nam bodo padli vsi ugovori. Okrog nas in v nas se vrši preobrat, ki ni le slep slučaj, ampak učinek raznih vzrokov, posledica raznih povodov, produkt raznih faktorjev. Dokaz za to je pri nas na Slovenskem nekdo, ki je ta preobrat v svoji logiki videl že naprej in ga že pred 30 leti preokoval. In tudi stališče, da so zgodovinski dogodki le utelešenost slučaja, je iz vidika pragmatične zgodovine že zdavnaj premagano, če že nočemo poleg tega vpoštevati druge vede, ki skuša utemeljevati potrebnost dogodkov iz še višjih načel.

Zgodovinski prevrati potemtakem niso le slučajni, niso igra slepe usode, ki bi brezsmotno premetavala zgodovinske tvorbe. Ne — da govorimo v zmislu sv. vere, ki uči, da niti vrabec ne pade s strehe brez volje Očetove — zgodovinski prevrati so sodbe, katere izvršuje božja modrost nad človeštvom. A ta sodba božja ne zadeva in prvi vrsti posameznikov, ampak države in narode kot osebe za-se z lastno odgovornostjo. Ker tudi države so samoodgovorne osebe in imajo kakor posameznik dolžnosti napram svoji pravici.

Kakor so se gledé človeških moralnih dolžnosti, gledé odgovornosti posameznika za svoja dobra in slaba dejanja in sploh gledé dopustnosti tega ali onega dejanja širili in se še širijo razni nazori, tako so tudi evropsko državno politiko vodili razni usodni nazori, ki so končno morali priklicati kazen za greh. Državoslovne vede mrgolé mnogoštevilnih mnenj in prepričanj o postanku, bistvu, nalogah in smotrih

držav. Iz teh prepričanj so se razvila načela, ki naj bi bila merodajna v družbi, torej državi in njeni politiki. Ta je učil, da so čustva in strasti odločilne v človeškem razvoju, oni, da so merodajne le gospodarske uredbe in koristi, spet drugi razlaga vse pojave iz prirodnega boja za obstanek, ki naj opravičuje sebičnost in krivičnost itd. Posledica vsega pa je bila, da si je politika pod vplivom takih in enakih šol kmalu sestavila svoj katekizem. Saj ji znanstvenih zagovornikov ni manjkalo. Tako za usodo držav ni odgovorna le politika, ampak cela duševna in tvarna kultura. V svojem kulturnem ozračju se je polagoma vsporedno z narodnim izobličilo državno malikovalstvo. Despotizem živi v prepričanju, da je vse, kar veli vladar, brezpogojno sveto in, kar se dela v imenu države, dobro in pravično, pa naj si nasprotuje moralnim zakonom. Država je najvišja oblast, naj jo predstavlja en vladar ali ljudstvo. Država je resnični, tu pričujoči bog. Vsi taki sistemi, ki so zrastle na tleh popolnega brezboštva, tajé Boga in vsako božje pravo in državo v pravem pomenu obožujejo in snujejo dogme moderne državne politike.

Take dogme so: Početek in izvor vsega prava je država, katere oblast se sme vtikati v verske, moralne in duhovne zadeve. Nad kralji in vladarji ni zakonov in postav, za državne zakone ne eksistira več božje in cerkvene pravo. Namen posvečuje sredstva. Vsako še tako hudo zlo ali krivično dejanje, ki nasprotuje večnemu zakonu, je dovoljeno in hvalevredno, če je le storjeno iz ljubezni do domovine ali države. Iz takih duševnih stremeljenj se je kmalu rodil pri politiki sklep, da je pripoznala svojo svobodo in vsako neodvisnost. To pa je politični napuh, oče vseh drugih glavnih grehov. Človeška kratkovidnost pač ni uvidela, da se te zmote protivijo božjemu razodetju in naukom naravne pameti. (Konec prihodnjité.)

Županstva! Naročajte oficijelni patrijotični kranjski znak! 3 K

listino v stari slovenščini nam je blagovolila prepustiti v ponatis cenjena gospa Haring iz Črnomlja po preč. g. župniku Leop. Kolbezen.

Franc I. je bil rojen leta 1768; vladarstvo je nastopil l. 1792; avstrijski cesar je postal leta 1804; umrl je leta 1835. Franc I. je bil sin Leopolda II., ki je bil naslednik Jožefa II. Franc I. je bil zadnji nemški cesar. V Napoleonovih vojskah je pa to čast odložil in si je nadel naslov: cesar avstrijski. Po rojstvu in naravi sicer zelo miroljuben, moral se je Franc I. večkrat in težko vojskovati. V letu 1809 si je priboril njegov brat, nadvojvoda Karl, sijajno zmago pri Aspernu (21. in 22. majnika). Istega leta se je vzdignila Tirolska pod vodstvom Andreja Hofer. Franc I. je vladal pod lepim geslom: „Pravičnost je podlaga državam.“

Poziv k prisegi se glasi:

MI FRONZ PERVI, po Boshji milosti zesar Estrajski Kral Vogerski, Pemski, Halishki, in Ladomirski itd. Prevajvod Estrajski itd. itd.

Osnanili smo po našem listu, k' smo ga dali 23. dan Julia lejtas, de po deshelah pod franosko oblastjo Ilirija imenvanih, k' smo

Vreditev prometa z žitom, mlevnimi izdelki in stročnimi sadeži.

S cesarsko naredbo z dne 11. junija t. l. se je vredil promet z žitom, mlevnimi izdelki in stročnimi sadeži letošnjega pridelka. — Ta naredba ima pred vsem namen, da s štedljivostjo in pravilno razdelitvijo poljskih pridelkov izhaja prebivalstvo z najpotrebnejšimi živili do prihodnje letine.

V to svrhu je vlada zasegla vse vrste žita, to je pšenico, piro, rž, soržico, ječmen, ajdo, oves, proso, vso koruzo, tedaj tudi v štoržih in zmesi teh žitnih vrst, dalje pa tudi vse stročne sadeže, to je grah, fižol ali bob, lečo in grašico v korist državi z dnevom žetve ali spravljena dotičnih poljskih pridelkov. To zaseženje pomeni, da gospodar ne sme z dotičnimi pridelki, ko jih je spravil, več prosto razpolagati, temveč da se mora ravnati po danih odredbah in navodilih vlade. Skrbeti pa mora zato, da se ti pridelki ne pokvarijo.

Zaseženih pridelkov se zlasti ne sme prosto prodajati ali drugače porabiti. Prodajati se jih sme samo vojnemu, žitno-prometnemu zavodu ali njegovim pooblaščenecem (komisijonarjem) po uradno določenih cenah.

Vendar pa sme zasežene pridelke porabiti za domačo potrebo tisti, ki jih je sam pridelal in sicer za člane svojega gospodinjstva z užitarji vred, za prehrano delavcev ali uslužbencev, ki imajo izgovorjeno prosto hrano, krušno žito, mlinske izdelke ali stročne sadeže kot plačilo ali kot užitek in sicer v toliki meri, kolikor določi gosposka. Dalje sme pridržati gospodar žito in ostale zasežene pridelke za seme. Koliko, to se bode določilo uradnim potom. Žito za seme bode smel gospodar z uradnim dovoljenjem tudi zamenjati za boljšo vrsto žita, ki je bolj

spodobno za seme, n. pr. da je bolj težko, bolj čisto itd.

S semenskim žitom bo pa smel trgovati samo tisti, ki bo imel za to posebno uradno dovoljenje.

Konečno sme lastnik pridelan ječmen, oves, koruzo, grašico in zadnje, za mletev nesposobno žito pokrmiti in sicer v toliki meri, kolikor se bode to določilo s posebnimi predpisi.

Prestopki proti tem odredbam so strogo kaznjivi. Pri neopravičeni prodaji pod roko se kaznuje ravnotako prodajalca kot kupca. Kazen obstoji v zaporu od enega tedna do enega leta in v denarni globi od dveh tisoč do dvajsetih tisoč kron.

Lastniki kmetijskih podjetij, tedaj kmetovalci in drugi pridelovalci, so glasom te cesarske naredbe dolžni ponuditi svoje žito in druge zasežene pridelke zastopniku vojnožitnega zavoda v nakup. To velja zlasti za večje gospodarje, ki pridelajo več nego morejo ali smejo doma porabiti.

C. kr. deželna vlada je ravnokar ukazala, da mora vsak, ki ima več žita kot ga rabi za dom, ponuditi ga tekom štirinajstih dni po končani mlatvi pristojnemu zastopniku vojnega žitnoprometnega zavoda v zakup.

Kdor tega ne stori, zapade denarni kazni do petih tisoč kron in pa zaporu do šestih mesecev.

Ker je določena cena žita sedaj višja kot pozneje, kakor tudi ker je novo žito težje kot staro, izsušeno, je itak boljše za prodajalca, da proda preostajajoče mu žito čim prej mogoče vojnemu žitnemu prometnemu zavodu.

Mlini bodo smeli prevzemati žito v mletje samo od kmetovalcev iz jim določenih vasi in bodo podvrženi strogi kontroli. Plačilo za mletev se ne sme dajati v blagu, temveč le v denarju.

Konečno slede določila glede popisovanja žitnih zalog. Vlada sme kakorkoli odrediti popisovanje žitnih zalog, mlevnih izdelkov itd. Popisovanje se vrši po občinah.

LISTEK.

Prisega Francu I. 1814.

Vsi narodi velike Avstrije bodo zopet prihodnji teden tekmovali gledé sijajnejšega slavlja svojega preljubega vladarja povodom rojstnega dne svojega presvitlega cesarja FRANC JOŽEFA I. Tudi mi Slovenci ne bomo prav nič zaostali dne 18. avgusta. Vročje prošnje, prisrčne želje in pobožne molitve bomo pošiljali k' Vsemogočnemu za našega vsedobrega in modrega vladarja in za njegovo presvitlo rodbino, za zmago in mir Avstrije. Kot izraz večne hvaležnosti bomo ponovili sveto prisego našemu svolasemu očetu: da ostanemo zvesti njemu in zvesti avstrijski hiši po vzgledu naših pradedov in avstrijskih narodov, ki so tudi vsikdar prisegali v globoki udanosti svojim slavim vladarjem zvestobo in ljubezen.

Koristno in vspodbudno bode, če ponatisnemo danes poziv k prisegi slavnega cesarja Franca I., katerega je poslal svojim narodom leta 1814, ko so bili Francozi pregnani iz dežele; ponatisnili pa bomo tudi prisego ljudstva. Dotično

jih po srezhno dognani vojski s' našim zesarstvom sdrushili, naj se vsi brez pomude prpravio nam svoj podklon opraviti, inu podloshnisko svestobo persezhi, de bomo potlej vse primze in rojake tih deshél spet v' shtevilo naših svestih podloshnov sprejeli.

Ta prashni opravik obhajaj odlozhimo na 4. dan mesza perhodniga octobra in narozhimo, ter postavimo nashiga lubiga svestiga Fronza Knesa Saurau, nashiga sdajniga skrivniga svetvavza in kamrarja, velkiga krishanka vogerskiga reda svetga Stefana, Namestnika svojiga po Estrajhu pod Enso i. t. d. nashiga provblastenga Narozhenza, s' narozhilam persego vsih deshél popreishne Ilirie v' nashimu imenu sprejeti.

Ta podklon in persega vsakitirih rojakov bo sploh tako napravljena in sturjena, de vsi rojaki imenvanih deshél bres raslozhka svojiga stanu svoj podklon opravio in perseshejo svestobo al s' lastno svojo besédo, al is vust drugih namest sebe povoblastenih. Rezh pojde tako:

Shkofje vsi, al pav' shkofiah, bres shkofaih, namestniki shkofovi pridejo s' lastnim shivotam v' Lublano, in ondi ta dan perseshejo svestobo sa se, inu v' dusho svojih svetskih duhovnov, slasti dehantov na kmetih, fajmashtrov in farnih namestnikov.

Raven to sadéne vse kapitliske dehante, proshte, opate, preláte, provinziale, alsprednike kloshtriskih rédov, kar jih je po deshélah; tudi sprednike visokih shól, de bodo tudi ti svojo shivotno persego opravili sa se in svoje poddrushene.

Gospojske po vnovizh dobleni dershavi bi szer sadéval shivoten prihod in podklon vse sploh bres raslozhka.

Al ker shelimo nektirim, kar je mogozhe, polahshat al zlo pervarvati stroshik popotve is dalnih strán, jim dovolimo, de nam bodo svestobo persegli po nalash sa to povoblastenih, to je gospojske tistih okrajn, k' jih bo timzhasen deshelski Poglavar imenval.

Lastniki sledne take okrajne se snidejo pred perseshnim dnevam per nalash sa to svolenmu spredniku svoje okolize ob dnevu, k' jim bo rezhen, snidejo naj se shivotno, zhe pa kdo iti ne more, naj poshle povoblastenka namest sebe. Sbrani si volio is med sebe svolenze, vender ne zhes shest is okrajne, ki pojdejo sa vse persegat.

Tim svolenzam naj dajo vsi volivzi pisano, in s lastnimi rokami podpisano oblast, de jo nekaj dni pred perseshnim dnevam pernésejo nashimu povoblastenmu Narozhenzu, in de potlej nam svestobo perseshejo sa se, in v' dušo svojih narozhivzov.

De drugim ludem ne bo treba hodit in dnarjov tratit, bodo sosedje vsaziga mesta, terga, vasi, tudi judovskiga sbora svojo svestobo persegli ob sploh vsim postavlenmu dnevu v' poglavnimu mestu svojga kraja.

Sa to bo treba soseshkim sprednikom narozhiti, de vsak sprednik na perseshni dan sbere vse soséde v' hisho, k' je timu opravilo perloshna; naj jim perseshno vkaso osnani in pové, kaj se pravi svestobo persezhi, kakshin greh je kriva persega, kako velika bi bila ta

Vsakdo mora svoje zaloge točno in vestno napovedati in smejo popisovalni organi zaloge pregledati ter jim je treba dati pri tem vsa tozadevna pojasnila.

Kdor bi kaj od svoje zaloge zamolčal, tega zaloge zapadejo v korist državi, ki jih porabi za preskrbo prebivalstva. Poleg tega ga zadene že omenjena ostra kazen.

Iz vsega tega je videti, da je neopravičeno med kmetovalci razširjeno mnenje, da se jim bode vse žito pobralo in da se jim bode moko delilo v bodoče tako, kakor meščanom.

Kmet-pridelovalec bode smel ravnotako kot lani svoj pridelek za domačo rabo porabljati. Le razmetavanju za preskrbo prebivalstva tako potrebnih pridelkov se bodo postavile meje. — Strogo pa se bode gledalo na to, da pride ono žito, ki ga pridelovalec sam ne rabi za domačo potrebo, ostalemu prebivalstvu v korist.

V tu svrhu se bode zaukazala posameznikom ali celim okolišem v slučaju potrebe dobava gotove množine žita, ozir. drugih pridelkov.

Tistemu pa, ki bi se protivil, preostajajoče mu žito, ozir. druge zasežene pridelke prodati, se lahko ta del njegovega pridelka s silo odvzame in se mu na skupičku 10 odstotkov odbije.

Pridelovalce, ki svoje pridelke ali mlevne izdelke zataje, ki jih skrijejo, uničijo, nedovoljeno vporabljajo ali prodajajo ter semensko žito zapravljajo, zadene poleg omenjene že denarne in zaporne kazni tudi odredba, da se njih zaloge postavijo pod stalno kontrolo posebnih zaupnikov.

Če se pa njih lastnik ponovno pregreši proti tem odredbam, potem se mu lahko tudi vsa njegova zaloga na zaseženih pridelkih odvzame. O. ž. n.

Franjo Neubauer.

Nagel.

Komú se sklanjaš, nagel ti,
globoko doli z line?
Privábil bi ga iz noči,
iz smrtne rad temine?

Ne obudiš ga, več ga ni
iz krute tam daljine!
Sreč ne kliče ga, — molči,
prepolno bolečine.

Ne vísi z line, nagel moj!
Ne bo ga póte več nocoj,
nikdár ne bo ga k meni!

Odvel ga boj, ubil ga boj!
Odevéti, nagel ti, z menoj,
z mladóstjo mojo zvéní!

pregréha. Potlej jim bero pozhasi podklónove beséde in perségo; vsi sbrani pa s' posdvignemí desnzimí in kvishko pomolení tremi perstní s' premislikam sa njim beséde isrekvaio.

De vse to je opravleno, bo vsaka soseska písmo naredila, kakor ga tukaj na konzu pod zherko A prestavimo; podpishe ga sprednik in trie sosední starashini; ter ga poshlejjo svoji okrajinski oblasti, ta pa deshelskimu Poglavarju.

Pod zherko B postavímo podóbo perségo, k' jo bodo delali vsi rojaki bres raslozhka svojíga stanu, imenitnosti, al vrednosti.

Dano na nashímu gradu Shenbrun dvajset in zheterti dan Julia v' lejtú tavshent osemsto in shtirnajst, nashíga Kralvanja v' dvajset in tretjímú.

FRONZ.

(L. S.)

Alois Graf Ugarte,
Kralévi pemski narvishi in prevajvodski
estrajski pervi Kanzler.

Prokop Graf Lashanski.

Po Njih zes. kr. Svetlosti
narvish lastnímu poveļu.

Fronz Anton Graf Ajhelburg.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — V južnem delu Dobrodske visoke planote je prišlo dne 4. t. m. kakor se uradno 5. avgusta poroča, do ljutih bojev. Sovražni topniški ogenj, kateri se je zadnje dni pomnožil, postal je v odseku Monte dei sei Busi grebenj pri Trziču ob 10. uri zjutraj jako ljut. Po neprestanem štiriurnem obstreljevanju iz vseh topov pričela je italijanska pehota napadati. Prvi poizkusi sovražnika, napredovati iz svojih kritji, izjalovili so se ob učinku našega pridnega topništva. Kljub temu posrečilo se je sovražniku v teku popoldneva na več krajih v naše postojanke udreti. Hvalevrednemu nastopu naše hrabre pehote pa je bil po ročnem metezu povsodi zopet vržen nazaj, tako da so bile ob 7. uri zvečer vse naše stare postojanke v naši posesti. Ob istem času jel je topniški ogenj ponehavati in je do noči skoraj popolnoma ponehal. Najmanj 7 italijanskih polkov udeležilo se je tega ponesrečenega napada. Naši so ujeli 230 neranjenih mož in zaplenili dve strojni puški. Mej dnevnim obstreljevanjem so Italijani tudi močno severni del visoke planote in goriško območje. Na Koroškem na Pöcken je bil krvavo odbit napad treh italijanskih kompanij, ravnotako na tirolski vzhodni črti napad ene brigade na višine severno Paneveggio. Naši letalci metali so uspešno bombe na Bassano. — Dne 1. avgusta priletelo je kakor se uradno poroča, 14 italijanskih bojnih letal čez Piran v Istro ter na Reko, Susak in na pristanišče vrglo 105 bomb, od katerih pa veliko ni razpocilo, skode so le malo povzročile, mrtvi so bili trije, a ranjenih več ljudi. Linijski ladjni poročnik Banfield zasledoval je sovražno skupino, jo dohitel in sestrelil eno veliko bojno letalo. Voznik je mrtev, dva opazovalca pa ujeta. — Kakor se uradno poroča 7. t. m. pričelo se je 6. t. m. zjutraj ljuto topniško streljanje na morja bojni črti od tolmenskega območja do morja zopet znova. Po večurnem ljutem obstreljevanju napadli so Italijani ob 4. uri popoldne na mnogih mestih goriškega območja in visoke doberdobske planote. Na Sabotinu, pri Pevmi in na hribu sv. Mihaela razvili so se ljuti boji, koji so trajali celo noč in niso bili še končani ob času tega poročila. S protinapadi privzele so naše čete večji del po sovražniku v naskoku vzeti najprednejših postojank zopet v posest. Za posamezne jarke se še bijejo. Dosedaj so naši ujeli 32 častnikov in 1200 mož. Sovražnik trajno obstreljuje s težkimi topovi Gorico, vsled česar je nastalo v mestu več požarov. Z dalekonošnimi topovi obstreljeval je sovražnik včeraj tudi Sistian. Na tirolski bojni črti izjalovili so se ponovni sunki na višinske postojanke severno od Paneveggio.

Rusko bojišče. — Najnovejša uradna poročila nam javljajo novo ureditev poveljniških razmer na ruskem bojišču. Poveljstvo nad zavezniškimi četami med Rigo in Tarnopolom vrševši armado Böhm-Ermollia je poverjeno generalfeldmaršalu Hindenburgu, mej tem ko je južno od tam do sedmograške meje prevzel vodstvo naš priljubljeni prestolonaslednik, podmaršal nadvojvoda Karel Franc Jožef. — Uradno se poroča 5. t. m. da so se povečali boji na črti, katero vodi podmaršal nadvojvoda Karl. Prvi dan operacij nastopilo je samo desno krilo. Ruski sunek na južni bok armade črte Hindenburgove se nadačuje; sovražniku se je posrečilo po večkratnih napadih, prekoračiti nižino Sereta severozahodno Zaloze; boji se

Sedaj sledi besedilo dveh priseg. Pod črko A je prisega, ki jo je morala poslati vsaka soseska s podpisi in pečati po okrajni oblasti deželnemu glavarju; žal, da je te na naši stari listini večji kos odtrgane in je tedaj ne moremo tukaj ponatisniti. Pod črko B je pa obrazec prisega, veljavne za vse ljudi sploh. Ker ima pa isto vsebino kakor A, bode ustrezno našim cenjenim braleem, če natisnemo zadnjo.

Oblubimo in perséshemo per Bogu vsigamogózhnimu s' perségo sá se in (po prejeti oblasti v' dusho svojih narozhivzov) de bomo Njih Svetlosti Fronzu Pervímu po boshji milosti zesarju Estrajskimu; kralu Jerusalemskimu, vogerskimu, pemskimu, Dalmashkimu, Hrovaskimu, Slavonskimu, Halishkimu in Ladomirskimu; Prevajvodu Estrajskimu; Vajvodu Lorinskimu, Virzburshkimu in Frankonshkimu; velkimu Knesu Erdelja; Grafu strane Moravske; Vajvodu Shtajerskimu in Koroshkimu, gorne in dolne Shlesie, pokneshenmu grafu Habsburshkimu i. t. d. itd., nashímu premilostvímu deshelnímu gospodu in njega pravizhním nastópníkam svesti in pokorni, de bomo njgov in estrajskíga zesarstva prid vselej podpéráli, sgube pa in shkode ga po vsi svoji možhi varvali, inu de bomo vselej svesti in pokorni podloshni, tako rés nam Bog pomagaj!

tedaj še niso zaključili. V uspešnih bojih v Karpatih ujeli smo do sedaj 325 Rusov in zaplenili dva topa. — Poročila vojnih poročevalcev javljajo, da je jasno, da je napadalna sila Rusov, ki so še pred dnevi na celi bojni črti napadali, za nekaj časa oslabiljena in mestoma popolnoma zlomljena; da bo to res, dokazuje okolnost, ker se polki ruske garde nahajajo na tistih točkah, kjer nameravajo Rusi prodréti. Daljši po vojnem tiskovnem stanu potrjen opis bojev na ruskem bojišču je koncal vojni poročevalec „8 Uhr Blatta“ sledeče: Posebno razveseljuje je dejstvo, ker so minuli najnevarnejši dnevi in ker vedno bolj izraža premoč naših čet tako v obrambi, kakor tudi glede na krajne protinapade nasproti oslabiljeni ruski napadalni sili. — Dne 7. t. m. se uradno javlja, da so naše čete vzele v vzhodnogaliških Karpatih Rusom višinske postojanke pri Jablonici, Worochti in zahodno od Tatorova. Na obeh straneh Delatyna je armada generala Kövesa odbila mnogostevilne napade močnih ruskih čet. Tudi na severnem krilu armade generala Bothmerja izjalovili so se posamezni sunki sovražnika.

Zahodno bojišče. — Nemško uradno poročilo 4. t. m. javlja: Severno od potoka Ancre je dosegel boj s topovi zopet veliko moč; med Ancre in Somme se je nadaljeval z nezmanjšano silo. Severno od Auvilles, južno-zahodno od Guillemont in severno od sela Monacu smo odbili krepke sovražne sunke. Ponocni napad sovražnika pri Barleaux južno od Somme se je izjalovil. 3. t. m. zvečer se je posrečilo Francozom, polastiti se naših postojank v vasi Fleury in južno od utrbe Thiaumont. Naši, zjutraj pričeti protinapadi, priborili so zopet popolnoma Fleury in jarke zahodno in severozahodno od imenovanega kraja. Sovražne napade severozahodno od utrbe Thiaumont in proti našim postojankam v gozdih Chapitre in Berg odbili smo sinoči z velikimi izgubami za sovražnika. Sedaj je položaj zopet tak, kakršen je bil pred francoskimi napadi, katere so izvedli z zelo močnimi silami. V zravnem boju je premagal Mulzer pri Lens svoje deveto. pri Beaumetz pa predvčerašnjim poročnik Frankl svoje šesto sovražno letalo. Po poznejših poročilih so naši letalci dalje včeraj sestrelili sovražno dvokrilno letalo pri Peronne in dalje dne 1. t. m. južnozahodno od Arrasa in Lihons. Po eno sovražno letalo pri Berles-du-Bois (južnozahodno od Arrasa) in pri Namur in sicer zadnje v skupini, ki je napadla Namur in povzročila le malo škode na blagu, je sestrelil naš obrambni ogenj. — Dne 7. t. m. se uradno poroča, da so se 6. t. m. zvečer vneli novi boji mej Thiéppal in Barzentin-Le Petit. Boji na grebenu Thiaumont, so brez uspeha za sovražnika, ustavljeni. Na vzhodnem robu gorskega gozda so odbili Nemci francoski napad.

Balkansko bojišče. — Kakor se brzojavlja iz Soluna 2. t. m. se je pričela srbska ofenziva proti Bolgariji. Napadli so 12 km od grško-srbske meje na grških tleh. Izredno živahno je delovalo bolgarsko topništvo. — Iz Lugana poročajo 3. t. m. po italijanskih listih, da se opaža v srbski armadi močna delavnost. V teku so že tri dni sistematične operacije. Srbi so z malimi izgubami zasedli nekatere višine. S sijajno in številno artiljerijo pa razpolaga sovražnik in strelja z nedosegljivo natančnostjo pod vodstvom nemških častnikov in vojakov. Ker so bolgarske postojanke dobro utrjene, je napad na nje zelo težak. — Po poročilu „Independance Roumaine“ iz Lyona, iznašajo skupne srbske izgube, mej katere so všteti tudi smrtni slučajji med civilnim in vojaškim prebivalstvom vsled kolere in legarja, okroglo en milijon ljudi. — Mej francoskim vojaštvom v Solunu in Macedoniji divja strašna kuga, na kateri oboli vsak dan 300 do 400 mož. — Naslednjo izjavo ravnatelja rumunske banke Petersena podaja „Nationalul“ 3. t. m.: Pred dvemi dnevi je bila Rumunija blizu na tem, da se udeleži vojske. Danes je pa bolj kot kdaj oddaljena od te možnosti.

Razna bojišča. — Turško uradno poročilo 4. t. m. javlja, da so na kavkaški bojni črti na desnem krilu turške naprej potisnjene čete napadle utrjeno črto na obvladajočih višinah pri Bitlisu zakopane Ruse in zasedle jarke prve črte sovražnika. Južno od Musch nahajajoče ruske čete vrgli so Turki iz njih postojank in jih pregnali proti vzhodu. V sredini je turški ogenj zadržal ruske delne napade na postojanke zahodno od Erzinghiana in Gümlüschkane. Na egiptovski črti bombardirali ste dve vojni ladji pri Muhamedie vnovič brezuspešno vzhodno od Katie ležeč datjev log. Tri sovražne letalce, kateri so brezuspešno metali bombe na turške čete pri Katie, so turški letalci in obrambni topovi pregnali.

Na morju. — Po Wolfovem poročilu 3. t. m. napadlo je večje število nemških mornariških zrakoplovov v noči od 2. na 3. avg. zopet južnovzhodne angleške grofije ter z dobrim vspehom metalo razstrelilne in zažigalne bombe posebno v London, na opirališče brodvovja v Harwich, na kolodvore in na važne

industrijske naprave grofije Norfolk. Med nastopom so napadle zrakoplove sovražne lahke bojne sile in letala, razsvetljevalo jih je med napadom veliko žarometov; obstreljevali so jih besno. Vsi zrakoplovi so se vrnili nepoškodovani nazaj. — Po nekem poročilu iz Genfa 5. avg. je nemška podmorska trgovska ladja „Deutschland“ vže zapustila Ameriko in se nahaja na povratku v Nemčijo. — Po uradnem poročilu dne 7. t. m. je linijski poročnik Banfield sestrelil nad tržaškim zalivom italijansko letalo (Caproni), katero je padlo pri Sistianu na tla ter zgorelo. Od posadke je en poročnik mrtev, en podčastnik težko in drugi lahko ranjen. To je četrto sovražno letalo, katero je imenovani poročnik premagal.

Spomenica,

katero je osebno izročil dež. poslanec in župan g. Jos. Zurec g. deželnemu glavarju dne 8. avgusta v Ljubljani z nujno prošnjo, da bi jo blagovolil milostno upoštevati ter pomagati po svojih močeh prizadetim občinam:

„Preblagorodnemu gosp. dež. glavarju dr. Ivan Šuštersiču v Ljubljani. — Izredno dolga letošnja suša je napravila po raznih krajih Dolenjske ogromno škodo. Prizadete po njej so močno tudi podpisane občine. Najbolj so trpeli travniki. Že prva košnja je bila slabša kakor druga leta, ker je bil mesec april suh in mrazen in je ostala zaraditega ruša bolj redka. Otave pa skoraj nič ne bo. Po suhih legah in kjer je zemlja tanka, se je ruša do malega posušila, tako da se bodo zle posledice suše poznale še par let naprej. Trpeli so pa tudi drugi poljski sadeži posebno po suhih legah. Po takih krajih bo polovico manj krompirja kakor lani. Turšice pa komaj tretjino. Od suše strjena turšica je ostala majhna in ni mogla razviti strokov. Močno je trpel pa tudi fižol, ki bo dal komaj potrebno seme nazaj. Poleg suše so napravili letos veliko škodo tudi črvi.

Ker so tukajšnje kmetije majhne in pridelujejo sadeže zgolj za prehrano svojcev, se je bati pomanjkanja na živilih in na potrebni krmi za živino.

Podpisani župani prizadetih občin se zaraditega obračajo na Vaše preblagorodje, visokočastiti gospod deželni glavar, z nujno prošnjo, da blagovolite po svojih močeh pomagati, da ne bodo trpele prizadete občine preveč škode vsled letošnje suše. Zlasti pa prosijo sledeče:

1. Da se do prihodnje košnje 1. 1917 opuste po teh občinah vse prisilne datjave sena in slame; 2. da se po teh občinah opusti do prihodnje letine vsako prisilno nakupovanje pšenice, turšice, krompirja, fižola, prosa in ajde.

V Kandiji, dne 7. avgusta 1916.

Podpisali so sledeči gg. župani in pritisnili občinski pečat: dež. poslanec Jos. Zurec za Šmilhel-Stopiče; Iv. Pezdire za Toplice; Fr. Osolnik (namestnik župana) za Prečino; A. Bevc za Št. Peter; Gazvoda za Brusnice; Al. Ferkolj za Belo cerkev; Grill za Poljanice; Ant. Klinc za Gor. Polje; Ant. Špendal za Mirno peč in Fr. Potočar za Orehovico.

Domače in tuje novice.

Oficijelni patrijotični znak s kranjskim grbom je prav lično izpeljan in trpežno pozlačen. Je tedaj zares najlepši spomin na pomenljiva leta svetovne vojske. Sezite hitro po njem, ker zaloga ni velika! — Dobiva se za 3 krome v Novem mestu pri J. Krajec nasl. in Urb. Horvat.

Dar. Oskrbništvo graščine Soteska je darovalo bolnici Usm. bratov v Kandiji srno, zakar se vodstvo bolnice najtopleje zahvaljuje.

Umrla je v Novem mestu 7. avgusta gospa Marija Chromy po kratkem in mučnem bolehanju, prevedena s svetimi zakramenti. Bog ji daj večni mir in pokoj!

Daroval je g. Fr. Korber, oskrbnik v Freibergu, za Cesarice Elizabetino bolnico 4 krome za 18. avgust. — Bog plačaj in nakloni veliko posnemovalcev!

Visoki obisk. Dne 3. avgusta ob pol 4. uri popoldne se je pripeljal v Novo mesto goriški deželni glavar, mil. gospod prošt dr. Jos. Fajdutti v spremstvu novomeškega milostlj. g. prošta dr. Seb. Elbert in sod. svetnika v p. g. Jos. Kovač, ki ga je spremljeval na vseh obiskih. Deželni glavar si je ogledal Novomesto, Kandijo, Šmihel, kmetijsko šolo na Grmu, zavod šolskih sester de Notre Dame in bolnišnico Usmilj. bratov. V Šmihelu je obiskal preč. g. župnika Štefana Trškan in v Kandiji goriškega kanclerja monsignora Zamparo in dež. poslanca in župana g. Jos. Zure. Na Grmu je pa nadzoroval kot šef goriško gluho-nemnico, ki je sedaj nastanjena tam pod vodstvom ravnatelja preč. g. Rešič, ter se je izrazil o napredku zelo pohvalno. Na kmetijski šoli ga je sprejel sedanji namestni ravnatelj g. Anton Lapajne in mu razkazal ves zavod. — Deželni glavar je izrekel zelo laskavo pohvalo nad vsestransko uzorno urejenim deželnim podjetjem. Sploh so napravili Novomesto in vsa okolica na deželnega glavarja najboljši utis. Prenočil je kot gost mil. g. prošta dr. Seb. Elbert v novomeškem kapiteljnu. Zvečer je bil v družbi goriških beguncev, katerim je veljal v prvi vrsti njegov obisk, in jih je ljubeznjivo tolažil in jim zagotovil svojo pomoč in naklonjenost v vsakem oziru. Drugo jutro ob 6. uri se je visoki gost odpeljal proti Ljubljani.

Duhovniške vesti. Podeljena je župnija Dobrava pri Kropi č. g. Ivanu Klavžar, kaplanu v Cirknici. Kanonično umeščena sta bila č. gg. Peter Likar, župni upravitelj na Gori pri Idriji, na to župnijo dne 28. julija, in župni upravitelj Viktor Kragl na župnijo Kočevska Planina dne 31. julija. Premeščen je kaplan Josip Vrce iz Predoselj v Trnovo v Ljubljani.

Zlata maša. Milostljivi g. kanonik Janez N. Novak, dekan v Radovljici, kn.-šk. konz. svetnik in vitez F. J. reda, je 31. julija daroval v cerkvi presv. Srca Jezusovega v Ljubljani zlato sv. mašo. Ob isti priliki ga je izvolila mestna občina Radovljica za častnega meščana v priznanje velikih zaslug. Velezaslužnemu jubilarju iskreno častitamo!

Izkaznice za kavo za čas od 9. avgusta do 2. septembra 1916. — V petek dne 11. avgusta 1916 dopoldne:

od 9. do 10. ure za hiš. šte. 1 do 50
" 10. " 11. " " " 51 " 100
" 11. " 12. " " " 101 " 150

popoldne:

od 2. do 3. ure za hiš. šte. 151 do 200
" 3. " 4. " " " 201 " 250
" 4. " 5. " " " 251 " 300

Prihodnji semenj v Kandiji bo 17. t. m. Kupci in prodajalci se uljudno vabijo.

Izposojevalce knjig iz Čitalnične javne knjižnice, ki imajo knjige čez poslovno določeni čas v rokah, opominjamo, naj knjige nemudoma vrnejo, da se v knjižnici napravi potreben red. — Ker je od izbruha vojne mnogo čitateljev vsled vpoklica ali preselitve odšlo iz mesta in okolice, ne da bi bili knjige vrnili, obračamo se ob enem do vseh p. n. starišev, gospodarjev in gospodinj, mojstrov, delodajalcev itd., ki bi našli kako knjigo iz naše knjižnice v svojih prostorih, z uljudno prošnjo, naj take knjige izročijo v začasni čitalnični sobi v hiši g. dr. K. Slanca (v pritličju iz veže na levo) v roke t. č. knjižničarja g. sod. svetnika Jos. Kovača ali pa v roke čitalnične postrežnice gospe Suhi-jeve.

Odbor „Narodne čitalnice“ v Novem mestu.

Fotografiranje, risanje, slikanje v armadnem območju prepovedano. Vsled razglasa c. in kr. 5. armadnega poveljstva (Stan. odd. z dne 9. julija 1916. Z. K. Nr. 883) je fotografiranje, slikanje, risanje važnih vojaških objektov, mostov, železniških naprav in utrdb, postojank, branilnih naprav, taborov, transportov vojakov in ranjencev itd. v armadnem območju civilnim osebam prepovedano. — Na ozemlju zapadno-srednje kordon-črte civilne osebe na prostem sploh ne smejo napravljati

nikakih posnetkov. Izjeme teh prepovedi dovoljuje na pismeno prošnjo v posebnih slučajih 5. armadno poveljstvo — stan. odd., vojna pošta 508. Izven armadnega (etapnega) območja je vsled odredbe vojnega nadzorovalnega urada z dne 19. jun. 1916. št. 67.945 fotografiranje na kolo-dvorih in z vlakom med vožnjo prepovedano. Izjemoma da dovoljenje za fotografiranje civilnim osebam za proge državnih železnic pristojno ravnateljstvo državnih železnic sporazumno z železniškim linijskim poveljstvom (vojno transportno vodstvo) za zasebne železniške proge linijsko poveljstvo (vojno transportno vodstvo). Jednaka načela veljajo za dovoljenja naprave kinematografičnih slik.

Vojaški višji zdravnik je imenovan asist. zdravnik g. dr. Ernst Balkányi v Rudolfovem.

Odlikovanje. V bolnici Usm. bratov v Kandiji je prejel srebrno hrabrostno svetinjo II. vrste sapér Alojzij Hoffmann, s katero je bil od Nj. Veličanstva cesarja odlikovan.

Mrtvaški zvonček nam je zopet zapel žalostno pesem raz visokih lin, da je v tujini našel prezgodnjo smrt nadepolni 24 letni narednik g. Ljudevit Plaper iz Novega mesta. Bil je že trikrat ranjen ter se je nahajal nazadnje v bolnišnici v Frauenbergu na Štajerskem. Dobil pa je ravno dopust, da se nekoliko odpočije v domačem kraju. Tedaj se je šel še popreje kopat — a našel je smrt v vodi 5. avgusta; in 6. avgusta so ga že pokopali. Sovražni strelji niso zamogli usmrtiti vrlega junaka, a tiha voda pri Frauenbergu je bila pa neusmiljena morilka njegovega mladega življenja. Bodi mu lahka zelena štajerska zemlja!

Šolstvo. (Št. Jernej.) V šte. 17. se nam je vrnil tiskarski pogrešek. Tedenska vinarska zbirka od januarja do 12. julija 1916 je znašala 419 kron 12 vin. in ne 119 kron 12 vin. Skupna vsota 1014 K 72 v je pa pravilna.

Izreden občen zbor skliče načelstvo „Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani“ v nedeljo, dne 20. avgusta 1916. Izredni občni zbor je za to potreben, da se izpopolni odbor društva in da se izvoli nadzorstvo, katero ne more sedaj delovati, ker so vsi člani v vojaški službi. Spored: 1. Ob 8. uri zjutraj sv. maša s pridigo v cerkvi sv. Florijana. 2. Ob 9. uri dopoldne prične zborovati občni zbor v prostorih šentjakobske Prosvete, Florijanska ulica št. 15, I. nadstropje. — Spored občnega zbora pa je sledeči: 1. Sklepi o poročilih načelstva in nadzorstva. 2. Sklepi o predlogih članov (§ 25. društvenih pravil). 3. Delavstvo in vojska; oziroma: Člani J. S. Z. v vojski. Predava glavni tajnik Viktor Cenčič. 4. Delavska postavodaja med vojsko. Predava odbornik Ivan Jež. 5. Delavstvo in gospodarske organizacije. Predava poslanec Jože Gostinčar. 6. Katoličanstvo in delavstvo. Predava zapisnikar gosp. Krische. 7. Izpopolnilna volitev načelstva in nadzorstva. — Skupno kosilo v gostilni gospe Kamničanke ob pol 1. uri popoldne. Če ne bo do pol 1. ure popoldne dnevni red izčrpan, se bo občni zbor nadaljeval ob 2. uri popoldne. Načelstvo J. S. Z.

Umrli je v Gradcu nenadoma 1. avgusta g. Emerih C. Mayer, vitez Fr. Jožefovega reda, v starosti 75 let. Pokojnik je bil senjor-šef tvrčke I. C. Mayer v Ljubljani in tvrčke Bratje Lehner v Gradcu. Truplo rajnkega so prepeljali iz Gradca v Ljubljano, kjer je bilo v nedeljo 6. avgusta ob 4. uri popoldne položeno na pokopališču pri sv. Križu v rodbinsko grobnico k večnemu počitku. Blag mu spomin!

Umrli je v Ljubljani zasebnica gospodična Beti Munda dne 2. avgusta po dolgi, mučni bolezni in večkrat prevedena s sv. zakramenti. Naj počiva v miru!

Iz ruskega ujetništva se je po devetih mesecih zglasil Anton Umek iz Konca št. 9. Nahaja se v Kijevu in pravi, da sta skupaj z nekimi „Vahtarjevimi“, ki je služil pri artileriji.

Trije junaki iz župnije Mirnapeč so storili častno smrt na italijanskem bojišču. Jožef Makše iz Jordankala, večletni naš naročnik, ki je tudi v vojni rad čital Dol. Novice. Rojen je bil leta 1877 in zapuša ženo in nepreskrbljene otročiče. Anton Murgelj, mladenič iz Jablana, in Anton Gerlica, posestnik v Biški vasi, ki zapuša sedem otrok in prežalostno ženo. Bodi vsem trem lahka vojna zemlja!

Junaške smrti je padel na Monte Piano v Tirolah dne 28. julija, v starosti 38 let ter bil pokopan 30. julija na vojaškem pokopališču v Lendru naš domačin g. Mihael Zupanc, pekovski mojster in gostilničar v Toplicah na Dolenjskem. Bodi junaku ohranjen časten spomin!

Enoletni prostovoljci, še ostali ptiči izmed 60, pošiljajo nebroj pozdravov vsem Dolenjcem: Fr. Mlakar, Bogomir Den, Ponebšek, Leon Abram, Vertovšek, Ciril Osana in Markič.

Prisrčne pozdrave pošiljajo vsem prijateljem in znancem z Volynjske fronte g. Fischer in več drugih Slovencev in tovarišev. Žal, da ne moremo vseh podpisov razvozljati na vposlani dopisnici, ki je zelo umetno in aktualno naslikana in predočuje vojne dogodke od 1. avgusta 1914 do 1. avgusta 1916. Tudi mi jih najlepše odzdravljamo želeč jim zdravje in srečno povrnitev v ljubo domovino.

Plesnoba na grozdju. V zadnji tozadevni naši notici se je vrinila tiskovna pomota. Na 100 litrov vode se vzame 12 dek, (ne 120 dkg) kalijevega hiper-manganata in 2 do 3 kg apna.

Nesreče. V bolnico Usmiljenih bratov so bili prejšnji teden privedeni sledeči ponesrečenci: Henrik Kump, kočarjev sin iz Mozeljna pri Kočevju, si je zlomil levo nogo v stegnu. — Jože Kastelic, posestnik v Št. Jurju pri Mirni peči, si je poškodoval desno roko pri mlatilnici. — Jernej Rakoš, dninar s Trške gore, je sedel med odmorom pri južini. Neki zlobnež, ki je šel mimo, ga je pa brez vsacega povoda udaril in mu poškodoval desno roko v nadlehtju.

Najvišje cene za seno in slamo. Vsled odredbe c. kr. poljedelskega ministrstva je c. kr. deželna vlada naznanila vsem pol. oblastem z razglasom z dne 26. julija t. l., št. 23.799, da ostane cena za seno in slamo ravno taka, kakor je bila določena z ministrsko naredbo z dne 10. januarja 1916, drž. zak. št. 12, namreč za 100 kg sena 13 K, za 100 kg navadne slame 8 K in za 100 kg škope z vsemi dosedaj veljavnimi pribitki za stiskanje oziroma za vezavo in za dovoz.

Volna. Z ozirom na veliko število priglasov volne se naznanja, da bo volno prevzemala prevzemna komisija c. in kr. 5. armadnega poveljstva po okrajih. Vsakokratni termin se bo sporočil potom c. kr. okrajnih glavarstev.

Niklasti novci pridejo iz prometa. Finančno ministrstvo je izdalo odredbo, ki določa, da ostanejo v prometu niklasti 20 vinarski novci samo do dne 1. januarja 1917. ter da pridejo v promet že dne 3. avgusta t. l. novi 20 vin. novci iz železa.

Dopisi.

Iz Šmarjete. Vesel dan smo imeli v nedeljo 6. avgusta v Šmarjeti, slovesen uhod novega župnika vlč. g. Ivana Perko. Že prejšnji večer mu je zapel podoknico domači pevski zbor pod vodstvom gospoda organista Ign. Fabiani, ki je za to priliko skomponiral poseben pozdrav. Ljudje so razsvetlili okna z balončki, bengalični ogenj je ožarjal hiše, cerkev in mnoge mlaje, iz visokega zvonika pa se je slišalo harmonično klenkanje zvonov nad našo lepo dolinico.

V nedeljo je Šmarjeta pokazala, da zna ceniti dobrega duhovnika, da zna ceniti zlasti novega g. župnika, ki je bil 12 let kaplan v Šmarjeti, kamor je prišel koj na prvo službo, in mu je zdaj Previdnost božja naklonila, da isto čredo, ka-

teri je posvetil moči vseh svojih kaplanskih let, pase še naprej kot župnik. Skozi drevo-red mlajev, ki so mu jih postavili udani farani, pod venci, ki so jih pletle udane roke po vsej fari, so spremili novega župnika v cerkev prem. g. prošt in dekan dr. Sebastijan Elbert, vlč. g. kanonik Erzar, dalje zastopniki oo. frančiškanov iz Novega mesta, zastopniki usmiljenih bratov iz Kandije in gg. sosedje-duhovniki in so pokazali tako, da spoštujejo slavljena, kate-rega blagoslovljeno delovanje skozi 12 let poznajo. Ob poti so tvorili špalir šola in Marijin vrtec, fantovska, deklška in ženska Marijina družba. V imenu Vrta in šole ga je pozdravila najboljša učenka, mu izročila šopek in nedolžna srca šmarješke dece. Ravno tako so ga pozdravile Marijine družbe in mu obljubile, da hočejo biti zveste zastavi nebeške Gospe. — Saj je današnji dan prav posebej praznik šmarjeških Marijinih organizacij: Marijin vrtec, fantovsko in žensko Marijino družbo je ustanovil on sam, deklški pa je bil dolga leta goreč vodnik.

V cerkvi je prem. g. prošt razložil v dolgem govoru pomen današnjega dne in dolžnosti fare do svojega dušnega pastirja. Nato je pel novi g. župnik slovesno sv. mašo s Te Deum. Na koro je domači zbor izvajal lepo Hugolinovo Misso seraphico in Rudolf Wagnerjevo Jubilate.

To je dan, ki nam ga je Gospod naredil, tako je čutila vsa fara ta dan kot eno srce. Saj je tej fari gospod daroval že 12 let dela in trpljenja, in Bog jih je blagoslovil teh 12 let z bogatim blagoslovom. Kot katehet je lepo vzgojil skoro vso šmarješko mladino, kar je je, in šmarješka šola je bila dozda med sosedi na dobrem glasu. Kot kaplan je bil dober sin svojemu župniku rajnemu g. Andreju Zamanu, in oba sta z izgledno gorečnostjo vodila faro v verskem in političnem življenju po tisti poti, ki vodi k Kristusu. Lep spomenik sta si postavila z novo cerkvijo, ki bo res biser šmarješke fare, ko bo vsa dodelana — podolžna ladja je mamreč še stara in čaka konca vojske, da tudi ona gre v zasluženi pokoj. Rajni gospod župnik je bil mož načrtov, sedajni župnik je bil eksekutivni organ teh načrtov, in dobro šmarješko ljudstvo je priskočilo s pripravljenim srcem in pomagalo zidati ta lepi dom Kristusu Gospodu in zaščitnici sv. Marjeti. Ker zida se naša cerkev le z darovi in prostovoljnimi sodelovanjem faranov, ne po odiozni konkurenčni obravnavi. Še pozni rodovi bodo vedeli, da so nekaj živeli v Šmarjeti verni predniki, ki so imeli dobre duhovnike, ki so spolnovali psalmistove besede: „Jaz ljubim lepoto tvoje hiše (Gospod), in kraj, kjer prebiva tvoje veličanstvo.“ (Ps. 25.) Pa tudi v socialnem življenju je gospod novi župnik priden delavec: ustanovil je in vodil hranilnico in posojilnico, bil član in odbornik raznih društev in zdaj je ustanovil kmetijsko društvo, ki ima namen pospeševati vse panoge kmetijstva. On je prijatelj tihega dela, brez vpitja in krika, zato je Bog to delo tako lepo in bogato blagoslovil. Daj Bog, da bi še naprej mnoga leta delal med nami, daj mu Bog blagoslova in daj, da bi bila vsa prelepa šmarješka fara eno srce, kot se je pokazala na današnji dan, da bi bila vsa šmarješka fara ena čreda, ki bi poslušala glas pastirja, ki nam ga je dal edini neskončno dobri pastir gospod Jezus Kristus.

Iz Mirne peči. Na južnem bojišču je padel mladenič Pavel Progar iz Dolenje vasi. Ker je njegov oče zvesti naročnik Dolenjskih Novic od vsega začetka in je naš Pavel bil prvi junak, ki je trpel in umrl za domovino, je prav, da mu one posvetijo nekaj vrstic v njegov časten spomin.

Pokojni je bil nadepoln mladenič, miroljuben, a vendar vedno veselega in odkritega značaja. Izučil se je v Novem mestu krojaštva. Kot pomočnik si je hotel pridobiti kar največ strokovne izobrazbe po širokem svetu. Odšel je najprvo v

Celovec; od tam se je podal v Nemčijo, kjer je delal malodane v vseh velikih mestih; tam se je izučil tudi krojaštva za obleke za dame. Ker je služil le pri najboljših mojstrih, ni čuda, da si je pridobil vseh potrebnih krojaških znanosti v največjem obsegu. Tudi Švica mu je bila nekaj časa kraj skušnje in pridobitve za svoj poklic, kateremu se je posvetil z vso vnetostjo; pravi vzor našim mladeničem-obrtnikom. Tudi obrtnik je lahko umetnik, če ima ljubezen, spoštovanje in marljivost do svojega stanu.

Kot bivši vojak je bil tudi on takoj ob izbruhu vojne odpoklican ter je odšel na srbsko bojišče, kjer se je hrabro boril delj časa. Potem pa je obolel in je kot bolnik krpal in šival obleko za vojaštvo in sicer največkrat pod milim nebom. Tam se mu je posrečilo, da je zasledil grdega vohuna. Prišel je namreč k njemu zelo star in siv, ves obnemogel berač, ki je sviral na piščalko. Kmalu pa je bistro oko Progarjevo opazilo, da ste vlasulja in siva brada ponarejeni. Ko se mu je tedaj hotel naš junak približati, da bi ga spravil na varno, spoznal je takoj vohun svoj kritičen položaj in potegnil nož izpod cunj ter ga hotel zasaditi Progarju v srce. Toda posrečilo se mu je, da se je smrtnemu sunku odmaknil, ampak začela se je sedaj prava borba za življenje in smrt. Le spretnosti našega pogumnega vojaka se je bilo zahvaliti, da se je rešil, ker je izdril nož sovražniku ter ga njemu zasadi. Mrtvecu so potegnili cunje in se prepričali, da je bil preoblečen srbski častnik. Mladi, vrli junak je bil za to hrabrost predlagan v odlikovanje.

Iz Srbije je prišel Pavel Progar na Rusko, kjer se je udeleževal zelo hudih in napornih bojev. Od tam je prišel pa na Italijansko bojišče. Takoj je imel slutnjo, da ne ostane dolgo med živimi. Tedaj je pisal svojim starišem 8. oktobra 1915. V pismu se ganljivo poslavlja od vseh domačih in prosi, če pade, da naj ne žalujejo preveč po njem, temveč naj bodo ponosni, da je umrl njihov sin za domovino. Piše dalje, da se smrti ne boji, ker se je že privadil gledati ji v oči, vendar bi pa še rad kaj storil za dom in cesarja. Potem je pisal še nekaj dopisnic, da je še živ in zdrav. Zadnja dopisnica je bila od 25. nov. 1915. Dne 8. decembra 1915 piše njegov bratranec Lojze Novak iz Novega mesta, da ga pogrešajo od 1. decembra in da ga zelo skrbi, kaj je s Pavletom. Pred kratkim pa so dobili stariši vojaško uradno obvestilo, da je njih sin Pavel umrl kot junak dne 11. decembra 1915.

Počivaj sladko, blagi Pavel, v tuji zemlji! Ostanec nam v najboljšem spominu kot vzor vzglednega obrtnika in hrabrega vojaka.

Iz Bruneck na Tirolskem nam poroča naš naročnik, da bo treba Salomonove razsodbe o neljubi zadevi, ki se je zgodila posestniku iz Goriče nad Kranjem, Francu Zaplotniku: Pet tednov pred splošno mobilizacijo 1914 se je Zaplotnik poročil s pridno zaročenko. Seveda je moral takoj zapustiti mlado dobro ženko in odriniti v vojno. — Čez nekaj časa pa je javilo uradno poročilo ženi, da je njen mož padel kot žrtev za domovino. — Žena pa je rabila na obširnem posestvu gospodarja, zato jej ni družega kazalo, kakor izbrati si družega moža. Ko je bila le s tem drugim možem pet mesecev v srečnem zakonu, dobi pismo iz Ruskega od prvega moža, ki ji sporoča da je v ujetništvu in zdrav in da ji pošilja pristrčne pozdrave. — Lahko si mislimo veliko zadrego uboge žene in presenečenega njenega družega moža, posebno še ker je bil tudi drugi zakon zadovoljen in srečen. Kdo ima sedaj Salomonovo modrost, da bi popravil in pravično razsodil to neprijetnost? Mlade vdove, vsekakor rajši počakajte z drugo možnostjo, da se vam ne pripeti kaj podobnega!

Stroški za svetovno vojsko.

Slavni avstrijski vojskovodja grof Montecuculi je rekel: za vojsko je treba prvič denarja, drugič denarja in tretjič tudi denarja. Brez denarja vojna ni mogoča.

Preiskovalno društvo za socialne posledice vojne v Kopenhagnu je objavilo prvo poročilo svojih preiskav, v katerem pravi, da bo natančen pregled vojnih stroškov mogoč še-le po končani vojni. To društvo je izračunilo direktne izdatke vojskujočih držav za prvi dve leti do 1. avgusta 1916 približno tako-le:

Bulgarija	600	milijonov	mark
Anglija	50.700	"	"
Francija	32.000	"	"
Italija	8.960	"	"
Avstro-Ogrska	22.950	"	"
Rusija	43.000	"	"
Srbija	1.120	"	"
Turčija	1.680	"	"

Skupaj tedaj 161.010 milijonov mark

Če bi hoteli dobiti prave svote gospodarskih izgub, bi se morali še ozirati na grozne izgube ljudi, na izdatke občin za vojsko, na primanjkljaje v proračunih občin in držav, na zmanjšane pridelke in upoštevanje po bojiščih.

Kaj pomenijo navedene svote velikanskih izdatkov za posamezne dežele, nam nudi primer z njihovimi dohodki in državnim imetjem.

	Državni dohodki milijonov mark	premoženje milijonov mark	Razmerje vojnih stroškov za 2 leti proti dohodkom premoženju Odstotki
Nemčija	40.000	300.000	116
Anglija	44.000	300.000	112
Francija	29.200	233.600	110
Italija	8.000	64.000	111
Avstro-Ogrska	12.750	107.100	180
Po- prečno	133.950	1.004.700	120

Iz tega računa je razvidno, da so direktni izdatki iz državnih blagajnic za dveletno vojno, ako izvzamemo Rusijo, za eno petino večji kakor vsi državni dohodki vojskujočih držav v celem letu, to se pravi: skoro šesti del državnega imetja gre za vojsko. — Državni dolgovi pred vojno in 1. januarja 1916 so znašali po omenjenem poročilu:

	Pred vojno milijonov mark	1. januarja 1916 milijonov mark
V Nemčiji	5.900	32.500
V Angliji	14.140	42.500
V Franciji	26.300	50.300
V Italiji	11.600	15.600
V Avstro-Ogrski	15.300	29.700
V Rusiji	19.000	45.800

Ostane še povedati, kako je narasel državni dolg v posameznih državah:

	milijonov mark
V Bulgariji na	1.520
V Nemčiji na	49.000
V Angliji na	58.000
V Franciji na	58.300
V Italiji na	18.850
V Avstro-Ogrski na	37.100
V Rusiji na	61.700
V Srbiji na	1.840

Dveletna vojna stane torej 286 milijard mark, ali pa po našem 429 milijard kron. Največ dobička imajo posestniki, bodisi tovarni, bodisi zemljišč ali pa trgovci, ki izkoriščajo zlato vojne čase. Da je izmed podjetnikov za vojno mnogo postalo milijonarjev, je v obče znano. Na drugi strani pa solze uboštva tekó vsled silne draginje in pomanjkanja živil. Vojske in lakote reši nas, o Gospod!

Raznotero.

Vestnost. Nekemu generalu je držal vojak konja. Zato mu podari potem general 50 vinarjev z besedami: „Vzemi, moj sin in kupi si sedaj kozarček pive, klobaso in kos kruha!“ — „Hvala, gospod general, ampak potem še dobite 6 v nazaj!“ — Seveda se je to zgodilo pred vojno...

Najvišje cene papirju nameravajo določiti v Švici. Oblasti se pečajo temeljito s tem vprašanjem. Splošno sodi švicarsko časopisje, da dobro organizirane švicarske papirnice neopravičeno povišavajo cene papirju.

Nova listina o sarajevskem umoru.

„Neue Freie Presse“ poroča, da so Bolgari v srbskem državnem arhivu našli novo listino o sarajevskem umoru. Spisal jo je bivši in v Belgradu umrli ruski poslanik Hartwig. Listina pove, da so v Petrogradu že nekaj dni poprej pričakovali vesti o izvršenem atentatu.

Proč s slabotnimi mačkami! Vabljava žival, čigar mehke, fine kretuje tako radi občudujemo in katero držimo pri hiši preje za lepoto ko za korist — vsaj po zasebnih stanovanjih — je nevarna prenašalka bolezni. Že davno so jo imeli zdravniki na sumu, da razširja bacile davice ali difterije. Prepričevalen dokaz tega dejstva so doprinesli zdravniki v poslednji dobi. Nedavno se je v neki angleški sirotišnici pojavila epidemija smrtonosne davice. Od 71 slučajev obolelih otrok jih je prišlo 69 na deški oddelek, a samo dva slučaja sta se pojavila v oddelku za deklice. Higieničnih nedostatkov se ni nikjer dognalo, tudi voda in hrana je bila povsem brez napake. Na to so bakteriološko preiskali mačke, in tu se je pokazalo, da so štiri izmed njih, katere so bile vseskoz v oddelku za dečke, imele bacile za davico. Te mačke so usmrtili in epidemija je v kratkem ponehala.

Največja pozabljenost. Na neki postaji se je zgodil sledeč izvanredni dogodljaj: Neka še mlada gospa je izstopila, pa je pozabila v vozu ne samo svoj kofar in svojo taško z denarjem, ampak celo svoje — speče dete ter je urno odšla. Železnični uslužbenci so potem spravili vso prtljagovino pozabljive ženske v skladišče in otroka je pa vzal bližnji železnični čuvaj v oskrbo, dokler niso našli skrajno pozabljive, boljše rečeno, skrajno lahkomišljene matere.

Zahvala.

Za obile dokaze iskrenega sočutja, ki so nama došli povodom bolezni in smrti najine dobre, nepozabne matere, odnosno tete, sestre, svakinje itd., gospe

Avguste Kalčič

izrekava tem potom vsem svojo najglobljejo zahvalo.

Posebno hvalo sva dolžna mil. g. proštu dr. Elbertu za verska tolažila ranjki in za vodstvo pogreba, dalje blag. g. primariju dr. Strašku za neumorno zdravniško skrb, čast. sestram usmilenkam za požrtvovalno strežbo, darovateljem krasnih vencev in šopkov, zastopnikom trgovstva, oblastij, uradov, samostanov, društev in korporacij.

Bog povrni vsem!

Novomesto, 4. avgusta 1916.

Žalajoči sin in sinaha.

Iz mojega dnevnika.

30. junija 1916.

Nedelja — krasen solnčen dan. Ob 8. uri zjutraj smo imeli na nekem vrtu sredi vasi sv. mašo. Neko čudno notranjo zadovoljnost smo čutili vsi, ko smo se po dolgem času mogli udeležiti sv. maše in poslušati besedo božjo. Krasno je govoril g. feldkurat — tako zna govoriti samo naš g. T...: „Pred enim mesecem ste imeli še opravka z dednjim sovražnikom doli na jugu. Pošteno ste ga naklestili... Pa se je vzdignil gori na severu nov sovražnik in cesar vas je poklical sem gori. Tudi tu ste se izkazali junake. Na mestu ste zadržali sovražnika, mu prizadejali ogromne izgube in danes stojite kot „železni junaki“ v svojih postojankah. V daljni tuji vasi, v neposredni bližini sovražnika ste danes pri sv. maši in poslušate besedo božjo. — Gotovo pa se vam vzbujajo spomini na one lepe čase, ko so vas vabili domači zvonovi v domačo cerkev, kjer ste poslušali besedo božjo iz ust svojega domačega duhovna...“

Globok utis je napravil govor na vse navzoče. Približali so se vaščani v svojih pisanih nošah. Tudi oni so morali govornika precej razumeti, ker so pridno prikimali in si brisali solze. Čudni ljudje so to. Vas stoji komaj četrt ure za bojno črto, ni ga skoro dne, da ne bi pošiljal „muskal“ v vas granat in šrapnel, a prebivalci ne zapusté vasi. Čisto mirno opravljajo svoja dela doma in na polju. Pri vsaki hiši imajo globoko in dobro pokrito jamo, kamor se zatečejo, kadar padajo na vas šrapnele in granate. Ako je slučajno kdo ranjen, se zateče za pomoč k našemu zdravniku.

Za nas pa je tudi prav, da je vas obljudena, ker se vsak čas dobi mleko, jajca in druga roba. Te stvari pa se lažje dobijo za tobak in kruh, kakor za denar. Nošo imajo tukajšnji prebivalci jako bestro. Moški nosijo bele hlače, belo srajco skoro do kolen, prepasano z usnjatim pasom in lično torbo. Ženske imajo kratko in živorudeče krilo, belo, lepo vezano jopico, rudeč robec in pisane koravde okrog vratu. Moški kakor ženske so navadno bosji. Za vsako najmanjšo parado oblečejo lepo vezan kožuh in nataknejo visoke škornje. Živorudečih trakov ne manjka pri obeh spolih. Otroci v enakih oblekah izgledajo prav srčkano.

Praporščak Janko Muha.

Loterijske številke.

Gradec, 2. avgusta 39 49 85 16 89

Malinov sok

(Himbeersaft) s sladkorjem ali brez sladkorja izkuhan v vsaki množini kupuje, vzorce in ceno sprejema

68-3-1

I. Gigović, Sisak, Hrvatska.

JOS. BERGMANN, LEKARNA v Rudolfovem,

kupuje po najvišji ceni

štupo (seme)

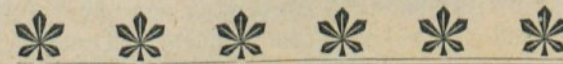
lisičjega répa

(glej podobo)

gorčično seme (ženof),

!!! kamilice !!!

in druga zdravilna zelišča in cvetje.

65-4-3

Tisk I. Krajec nasl.